

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

T.a.v. mevrouw Gunay Uslu, staatssecretaris

Postbus 16375

2500 BJ Den Haag

Datum 30 januari 2022

Betreft Consultatie 'Wijziging Besluit Erfgoedwet archeologie'

Geachte mevrouw Uslu, mevrouw de staatssecretaris,

De Vereniging van Ondernemers in Archeologie (VOiA) en de Nederlandse Vereniging van Archeologische Opgravingsbedrijven (NVAO) zijn attent gemaakt op de openstelling van de internetconsultatie van het wijzigingsbesluit erfgoedwet archeologie van 20 december 2021 tot 1 februari 2022.

Voordat wij inhoudelijk op de drie wijzigingen ingaan, merken wij op dat de keuze voor het moment van attenderen in de periode rond Kerst en Nieuwjaar niet de meest gelukkige is om een breed gedragen reactie op te halen.

Daarnaast zouden de wijzigingen zijn opgesteld in samenspraak met vele betrokkenen. Echter, noch VOiA noch NVAO zijn in de voorbereiding van deze internetconsultatie gekend.

De wijzigingen

Naast de vier bestaande uitzonderingen op de het opgravingsverbod is het de intentie om aanvullend drie voorwaardelijke uitzonderingen op het opgravingsverbod (en daarmee de certificeringsplicht) toe te voegen voor:

1. verenigingen voor vrijwilligers in de onderwaterarcheologie;
2. werkzaamheden die noodzakelijk zijn voor het kunnen verkrijgen van een opgravingscertificaat;
3. opgravingen onder verantwoordelijkheid van de Minister van Defensie.

Ad 1: De professionele archeologie en de partijen die van het werkveld gebruik maken als opdrachtgever en bevoegde overheid of eigenaar van het vondstmateriaal zijn middels de BRL 4000 gehouden aan het Kwaliteitssysteem voor de Nederlandse Archeologie (KNA). Onduidelijk is hoe de onderzoekskwaliteit van vrijwilligers is geborgd voor deze vrijstelling en hoe men de in de Nota van toelichting als onwenselijk bestempelde marktverstoring denkt te voorkomen. Momenteel zijn in een groot deel van Nederland waterbodems planologisch slecht beschermd. Dat zou erin resulteren dat een groot deel van de nu nog onbekende werkvoorraad maritiem erfgoed binnen Nederlandse gemeenten door vrijwilligers onderzocht mag en zal gaan worden. Dat is in strijd met de beginselen

van de Erfgoedwet, onder meer omdat het de wetenschappelijke output van deze onderzoeken niet borgt.

Het risico bestaat dat vondsten en data onttrokken raken aan het blikveld van publiek en wetenschap en dat de beperkte marktwerking voor waterbodems hierdoor nog kleiner zal worden.

Mocht er toch een uitzondering voor vrijwilligers gemaakt worden, dan is een goede borging van deze uitzondering noodzakelijk, bestaande uit:

- een beperking tot archeologische verenigingen;
- een noodzakelijke Archis-melding vooraf;
- een rapportageplicht;
- een deponeringsplicht;
- adequate controle op de toepassing van deze uitzondering.

Ad 2: De manier waarop een opgravingscertificaat verkregen kan worden is al geregeld in de BRL 4000 in de vorm van het Certificaat onder Voorbehoud. Naar onze mening is een wijzigingsbesluit op dit punt overbodig. Daarnaast veroorzaakt het ruis en het verlies van vondsten en gegevens wanneer een partij op deze wijze wel start met het verkrijgen van een certificaat maar dit vervolgens staakt. Dit werkt marktversturend voor het gehele archeologische werkveld.

Ad 3: Het kwalificeren van de bergingsactiviteiten van de Minister van Defensie als opgravingen zoals bedoeld in artikel 5.1 van de Erfgoedwet, verwoord in de Nota van Toelichting, is onjuist.

Defensiepersoneel is zeer bekwaam op het gebied van bergen van vliegtuigwrakken, de hierbij behorende menselijke resten en/of explosieven en gevaarlijke stoffen. Berging is echter geen archeologische opgraving met behulp van archeologische methoden en technieken. Daarnaast wordt in het voorstel voorbijgegaan aan het feit dat onder of naast het te bergen object ook archeologische fenomenen aanwezig kunnen zijn die niet WW2 gerelateerd zijn en die buiten de expertise van het defensiepersoneel vallen en daardoor niet worden herkend. Door de voorgestelde vrijstelling is er geen enkele controle op de archeologische kwaliteit van de berging en kan het deponeren van het bergingsrapport niet als borging van de archeologische informatie van de berging worden gezien. De beoogde vrijstelling ondergraaft daarnaast ook de positie van gemeenten als bevoegd gezag archeologie en van de provincie als eigenaar van alle archeologische roerende zaken die in de ondergrond aanwezig zijn. De Handreiking Samenloop archeologie en explosievenopsporing van de SIKB laat zien dat samenwerking tussen archeologische partijen en defensie en explosievenopsporingsbedrijven uitstekend kan werken als alternatief voor hetgeen u nu als uitzondering voorstelt.

Met vriendelijke groet,

Arjan Schutte

Voorzitter NVAO

Hans Koopmanschap

Voorzitter VOiA